

ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՇՎԱՌՄԱՍԲ*

Ա. Շ. ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ, պահեստագործի գնդապետ, ՀՀ ՊՆ ՊԱՀՀ-ի օպերատիվ արվեստի հետազոտությունների կենտրոնի ավագ գիտնական-վերլուծաբան

Ներածություն

Վերջին տասնամյակներում զգալիորեն սրվել է պայքարը ազդեցության ոլորտների ու ռեսուրսների համար և առաջ են եկել ռազմական անվտանգության դեմ ուղղված նոր սպառնալիքներ: Դրա հետ մեկտեղ հսկայական տեմպերով որակապես փոխվում են զինված պայքարի միջոցները՝ առաջ բերելով դրանց կիրառման նոր ձևեր ու եղանակներ: Ուստի զինված ուժերի կառուցման ու զարգացման հիմնական ուղղությունները որոշելու, դրանց պատրաստությունն ու մարտական կարողությունները մեծացնելու, առաջադրվող խնդիրները հաջողությամբ լուծելու համար գնալով ավելի ու ավելի կարևոր պահանջ են դառնում հնարավոր ռազմական հակամարտությունների բնույթի կանխատեսումն ու համակողմանի գնահատումը դրանց զարգացման բոլոր փուլերում:

Բանակների զինանոցում զանգվածային ոչնչացման ու գերձգրիտ զենքերի առկայությունը և դրանց հանկարծակի ու զանգվածային կիրառման հնարավորությունը նոր պահանջներ են ներկայացնում զինված ուժերի (զորքերի) մարտական պատրաստությանը: Մասնագիտական գրականության մեջ մարտական պատրաստությունը սահմանվում է որպես «Ձորքի վիճակ, որը նրան հնարավորություն է տալիս սահմանված ժամկետում սկսելու մարտական գործողություններ և դրանց ընթացքում հաջողությամբ կատարելու մարտական խնդիրները»¹, իսկ մարտական պատրաստականությունը՝ որպես զորքերի (ուժերի) գիտելիքների ու հմտությունների, բարոյահոգեբանական ու ֆիզիկական հատկությունների համալիր, ստորաբաժանումների, զորամասերի, զորամիավորումների, կառավարման մարմինների ուսումնավարժվածությունն ու ներդաշնակություն, իրադրության ցանկացած պայմաններում մարտական գործողություններ վարելու կամ ըստ իրենց նախանշանակման այլ խնդիրներ կատարելու կարողություն²:

* Հոդվածն ստացվել է 15.08.2024: Հոդվածի գրախոսությունը ստացվել է 17.10.2024:

¹ Տես Դ. Ս. Զիլինգարյան, Ե. Լ. Երզնկյան, Պաշտպանական-անվտանգային տերմինների բացատրական հայերեն-ռուսերեն-անգլերեն, ռուսերեն-հայերեն, անգլերեն-հայերեն մեծ բառարան: Ե., 2015, էջ 492:

² Տես նույն տեղում, էջ 491:

ՁՈՒ-ն պետք է ունակ լինի ցանկացած պահի ակտիվ մարտական գործողություններ սկսելու և հաջողությամբ վարելու ցամաքում, ծովում, օդում և այլ ոլորտներում:

1. Ժամանակակից պատերազմների բնույթը

Տեղեկատվական և այլ առաջադիմական տեխնոլոգիաների լայնածավալ ներդրումը հիմք է դարձել որակապես նոր սերնդի սպառազինությունների, ռազմական և հատուկ տեխնիկայի ստեղծման ու կիրառման շրջանի զգալի ընդլայնման համար, ինչը, իր հերթին, պահանջում է ռազմական գործողությունների վարման ձևերի ու մեթոդների անընդհատ կատարելագործում ու բազմազանեցում: Չէ՞ որ մեծ հավանականությամբ զինված հակամարտության կողմ կարող են լինել տարբեր պետական-քաղաքական կազմակերպվածք, տարբեր ռազմավարություններ ու մարտավարություններ ունեցող ռազմաքաղաքական կազմավորումներ՝ սկսած ահաբեկչական խմբերից ու խմբավորումներից և վերջացրած պետությունների դաշնադրություններով: Բացի կանոնավոր գորքերից (ուժերից) կողմերը կարող են ներգրավել նաև մասնավոր ռազմականացված ընկերություններ, ընդդիմության ուժեր ու միջոցներ և առանձին կիսառազմական կազմավորումներ³:

Վերջին տասնամյակների ռազմական հակամարտությունների բովանդակության, ինչպես նաև ռազմական ուժի կիրառման վերաբերյալ աշխարհի առաջատար պետությունների ռազմաքաղաքական ղեկավարության տեսակետների վերլուծությամբ հնարավոր է դառնում առանձնացնել դրանց սանձազերծման և վարման հիմնական բնութագրիչ առանձնահատկությունները:

Այսպես. տարածքների գրավման և պահման նպատակով մղվող զինված պայքարը հետզհետե իր տեղը զիջում է «անհաճո» պետություններում իրենց վերահսկած կառավարությունների միջոցով հանգուցային կառույցների տնօրինության հաստատմանը: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ինտենսիվ կիրառումը հնարավորություն է տալիս ոչ ռազմական միջոցների հետ օգտագործելու նաև բնակչության բողոքավորական ներուժը⁴: Ներպետական իրավիճակն ապակայունացնելու նպատակով լայնորեն ներգրավվում են ապակառուցողական ուժերը, այդ թվում՝ «հինգերորդ շարայումը», ազգայնամոլական կազմավորումները և այլն: Միևնույն ժամանակ, ռազմական միջոցառումները հաճախ իրագործվում են ծածուկ կերպով՝ հաջորդական անուղղակի կամ անհամաչափ գործողությունների տեսքով:

Մեծանում է սահմանափակ նպատակներով օպերացիաների, ռազմարշավների, դեսանտային ու դիվերսիոն հետախուզական խմբերի դերը: Ուզ-

³ Տես *В. Г. Цилько, А. А. Иванов*. Тенденции развития общевойскового оперативного искусства. «Военная мысль», 2022, № 11:

⁴ Տես *В. Б. Зарудницкий*. Характер и содержание военных конфликтов в современных условиях и обозримой перспективе. «Военная мысль», 2021, № 1:

մական գործողությունները ձեռնարկվում են որոշակի շրջաններում կամ ռազմավարական առումով կարևոր տարածքներում՝ (շրջաններում) հիմնականում ճշգրիտ հարվածների և դաշնադրային ուժերի գործողությունների տեսքով:

Ժամանակակից պատերազմների հատկանիշների վերլուծությունը հնարավորություն է տալիս բացահայտելու դրանց բնույթի և բովանդակության փոփոխության մի շարք միտումներ:

1. **Տեսանելի ապագայում էապես մեծանում է քաղաքական, տնտեսական, տեղեկատվահոգեբանական և ոչ ռազմական այլ միջոցների դերը:**

Այս բնույթի արդյունավետ միջոցներից է, մասնավորապես, *տեղեկատվահոգեբանական** ընդդիմամարտությունը կամ *պատերազմը*, որի նպատակը հարվածի ենթակա պետության նկատմամբ տեղեկատվահոգեբանական գերազանցության ձեռքբերման ու պահպանման միջոցով նրա քաղաքական-պետական, տնտեսական, գաղափարական ու սոցիալ-մշակութային հիմքերի քայքայումն է, միջազգային դիրքերի ու հեղինակության սասանումը, դաշնակիցներից զրկումը՝ որպես բոլոր մակարդակների օպերացիաներում (մարտական գործողություններում) հաջողության հասնելու գրավական: Այն ուղղված է հակառակորդին մոլորեցնելուն, նրա կառավարման համակարգը ապակազմակերպելուն և մարտական գործողություններ վարելու նրա կամքը կոտրելուն ու կարողությունը վերացնելուն⁵: Դրա կարևոր միջոցներից է բնակչության վրա գործադրված տեղեկատվահոգեբանական ազդեցության շնորհիվ իշխանություններին իր համար նպաստավոր որոշումների հակելը:

Հարկ է նշել, որ հավանական հակառակորդի դեմ մղվող տեղեկատվական պատերազմը չի դադարեցվում ո՛չ պատերազմի, ո՛չ խաղաղ ժամանակ:

2. **Մեծանում է հակամարտության տարածական և գործողությունների գործառական շրջանը, սկզբունքորեն փոխվում է վարման ձևը:** Ֆիզիկական տարածությունում հստակորեն բաշխված ավանդական ռազմական գործողությունները տարածվում են նաև բոլոր ոլորտներում՝ ցամաքում, ծովում, օդում ու տիեզերքում, կիրբետարածությունում:

Առաջավոր պետությունները նպատակադրվել են գիտատեխնիկական առաջընթացի շնորհիվ անցնելու այսպես կոչված *«անշփում» պատերազմ-*

* Հարկ է նշել, որ Արևմտյան ռազմաքաղաքական մշակույթում գործածվող «տեղեկատվական ընդդիմամարտություն» (*“Information Confrontation”, “Information Warfare”*) տերմինը համարժեք է մեզանում և ռուսական մշակույթում ընդունված «տեղեկատվահոգեբանական պատերազմ» (*«информационно-психологическая война»*) տերմինին ու դրա հոմանիշին:

⁵ Տես *В. Г. Рощупкин. Международные информационно-психологические конфликты. Самара, 2023, сс. 13, 16–18* (http://repo.ssau.ru/bitstream/Uchebnye-izdaniya/Mezhdunarodnye-informacionnopsihologicheskie-konflikty-104571/1/978-5-7883-1939-1_2023.pdf); “Countering the “Information Confrontation” Strategies of Russia and China”. Workshop Summary, September 27-28, 2022, PP. 5–10 (<https://cgssr.lnl.gov/content/assets/docs/CGSR-Disinformation-Workshop-Summary.pdf>):

Ներքի: Այսպիսով էապես կնվազեցվեն յուրային մարդկային կորուստները:

3. **Աճում է տիեզերական տարածության կարևորությունը:** Սպասվում է, որ ներկա ժամանակներին բնորոշ՝ բացառապես ապահովման նպատակներով (հետախուզություն, հաղորդակցություն, ուղեվարություն) դրա օգտագործումից անցում կկատարվի հարձակման կամ պաշտպանության գործողությունների նպատակներով օգտագործման: Տիեզերական մարտակայանքներում տեղակայված նորամուծական սպառազինության համակարգերը շուտով կարող են դառնալ ժամանակակից պատերազմի հզոր միջոց:
4. **Ընդլայնվում է կիրառվող զենքերի սպեկտրը:** Մեծ ուշադրություն է դարձվում հիպերձայնային, գերձձգրիտ, էլեկտրամագնիսական, լազերային, ինֆրաձայնային և կիբեռ-զենքերի, տեղեկատվական ու կառավարման համակարգերի, անօդաչու թռչող և ծովային ինքնավար ապարատների, ռազմական նպատակներով ռոբոտային համակարգերի ստեղծման, զարգացման ու կիրառման հարցերի վրա: Զգալիորեն աճում է արհեստական բանականության տեխնոլոգիաների կիրառումը որոշումների ընդունման և զորքերի (ուժերի) ու ռազմական տեխնիկայի կառավարման ավտոմատացված համակարգերում: Այս միտումը ուղակիորեն կապված է երկու կարևոր ուղղությունների հետ, որոնցից առաջինը յուրային բարձր տեխնոլոգիական սպառազինության համակարգերի մշակումը, ստեղծումը, կատարելագործումն ու կիրառումն է, և երկրորդը՝ հավանական հակառակորդի նմանատիպ համակարգերին հակազդեցության արդյունավետ մեթոդների մշակումն ու ներդրումը, ինչն իր հերթին բերում է գործողությունների ռազմավարական, օպերատիվ և մարտավարական մակարդակների սահմանների ճապաղմանը:
5. **Մեծանում է անուղղակի և անհամաչափ գործողությունների կիրառումը:** Հակառակորդի ընդհանուր գերազանցությունը համակշռելու նպատակով շեշտը դրվում է որևէ ոլորտում յուրային առավելության վրա:
6. **Փոխվում է ցամաքային զորքերի կազմավորումների օպերացիաների (մարտական գործողությունների) բովանդակությունը,** ինչը պայմանավորված է օպերատիվ խնդիրների լուծման գործում ցամաքային զորքերի, զորատեսակների և հատուկ նախանշանակման ուժերի ու միջոցների մասնակցության մասնաբաժնի փոփոխությամբ:
7. **Բազմազանվում են պաշտպանողական օպերացիաների վարման ակտիվ մեթոդները,** այսինքն՝ որոշ չափով պաշտպանողական օպերացիան ձեռք է բերում հարձակողական բնույթ:

2. Ժամանակակից պատերազմների բնույթի ազդեցությունը մարտական պատրաստության վրա

Պետության ռազմական կազմակերպվածքը ներառում է զինված ուժերը, որոնք կազմում են դրա կորիզը և հիմք են ծառայում ռազմական անվտանգության ապահովման համար, մյուս զորքերը և զինված կազմավորումները, որոնք առաջադրանքները կատարում են ռազմական մեթոդներով:

Ազրեսիայից պետության պաշտպանության ժամանակ ՋՈՒ-ի ձեռնարկած գործողությունները հիմնվում են ռազմարվեստի ընդհանուր սկզբունքների վրա, որոնցից հիմնականն է խնդիրների կատարման համար գործերի (ուժերի) *մշտական պատրաստության* ապահովումը:

Մարտական պատրաստության կարևոր տարրերն են՝ առաջադրված խնդիրները ճիշտ ընկալելու հրամանատարների, շտաբների և ամբողջ անձնակազմի ունակությունը, մարտական հերթապահության և մարտական ծառայության կազմակերպումն ու իրագործումը, հակառակորդի անսպասելի հարձակման հետմղմանը մշտական պատրաստությունը, ՍՈՏ պահպանումն ու դրա պատրաստությունը անհապաղ մարտական կիրառմանը, զորահավաքային պատրաստությունը, գործերը (ուժերը) կազմակերպված կերպով և ժամանակին բարձր աստիճանների մարտական պատրաստության բերումը, ըստ նախանշանակման գործելու գործերի (ուժերի) պատրաստության ապահովումը և անձնակազմի բարձր մակարդակի զգոնությունը:

Մշտական մարտական պատրաստությանը նպաստող գործոններն են.

- *անձնակազմի մարտական պատրաստականության մակարդակը*, որն ապահովվում է խաղաղ պայմաններում իրագործվող օպերատիվ ու մարտական պատրաստման ընթացքում, որոնց կիզակետն են տարբեր մակարդակի զորավարժությունները: Պատրաստման ընթացքում գործերը մշտապես վարժվում են սահմանված ժամկետներում զորահավաքը անցկացնելու, ռազմական գործողությունները կազմակերպված կերպով սկսելու և իրենց առջև դրված խնդիրները հաջողությամբ կատարելու գործում,

- *զինծառայողների բարոյահոգեբանական պատրաստության մակարդակը*, որը ժամանակակից համազորային մարտերում հաջողության հասնելու կարևոր գործոն է: Ոչ մի ժամանակակից զենք, ռազմական տեխնիկա և ռազմական նորամուծություն երբեք չի կարող բանակը տանել դեպի հաղթանակ, եթե զինվորը պատրաստ չէ և չգիտի, թե ինչպես հաղթել:

Չինծառայողի վրա մեծ ազդեցություն է գործում շրջակա միջավայրը, որի գործոններից են՝ միջազգային և հանրային կարծիքները, տեղի բնակչությունը, հակառակորդի գործերի բարոյամարտական վիճակը, իր զորամասի անձնակազմը, բնակլիմայական ու աշխարհագրական և տեխնիկատեխնոլոգիական պայմանները: Չինծառայողի հզոր պատվարն է զինվորական կոլեկտիվը: Անձնակազմի համախմբվածությունը յուրօրինակ հիմք է չինծառայողի հոգեբանական բարձր կայունության համար⁶:

Չինծառայողի համար մեծ է նաև մարտական ստրեսների դերը: Երբ զինվորի օրգանիզմը դիմադրում է մարտական ստրեսային գործոններին, առաջանում են հոգնածություն և նյարդային հյուծում⁷,

⁶ Տես Ա. Ա. Նավասարդյան, Չինվորական կոլեկտիվներում համախմբվածության ցուցիչների սոցիալ-հոգեբանական բնութագրումը: «ՀԲ», 2024, հմ. 3:

⁷ Տես Ն. Ռ. Հակոբյան, Ա. Գ. Խաչատրյան, Բնակչության շրջանում բարոյահոգեբանական աշխատանքների կազմակերպման որոշ առանձնահատկություններ: «ՀԲ», 2021, հմ. 3:

• *սպասվող մարտական գործողություններին հրամանատարների և շտաբների պատրաստությունը*: Շտաբի հիմնական խնդիրներից են զորքերի մարտական և զորահավաքային պատրաստության ապահովումը և պահպանումը: Մարտական պատրաստությանը հասնում են՝ ռազմականորեն կրթված օպերատիվ կազմի, կառավարման ու ավտոմատացման միջոցների և տրանսպորտի սահմանված աստիճանի համալրվածության պահպանմամբ, կառավարման մարմիններն ու զորքերը խաղաղ վիճակից ռազմական իրադրության պայմանների փոխադրման մշակվածությամբ, իսկ կառավարման համակարգը՝ աշխատանքի մարտական ռեժիմի բերման հանգամանալից պլանավորմամբ, շտաբների և ապահովման, պահպանման ու սպասարկման ստորաբաժանումների ժամանակին բարձր մարտական պատրաստության աստիճանների բերմամբ, զորքերի, համալրող զինկոմիսարիատների, վերահաս և գործակցող շտաբների հետ հստակ փոխգործության կազմակերպմամբ և մշտական պահպանմամբ, օպերատիվ կազմի և ղեկավարման միջոցների նախօրոք բաշխմամբ ըստ կառավարման կետերի, հրամանատարի որոշման ընդունման համար անհրաժեշտ հաշվարկումների և առաջարկությունների ժամանակին նախապատրաստմամբ, ժամանակին զորքերին խնդիրների փոխանցմամբ, կառավարման կետերի ծավալումն ու տեղափոխումը կազմակերպված կերպով կատարելու ունակությամբ, կառավարման կետերում զգոն մարտական հերթապահության կազմակերպմամբ ու կատարմամբ, շտաբների ու կառավարման կետերի հուսալի պահպանությամբ և պաշտպանությամբ:

Ռազմական կառավարման մարմինների իրագործած՝ մարտական պատրաստության աստիճանների բերման միջոցառումները, դրանց կատարման կարգն ու ժամանակը սահմանվում են պաշտպանական գերատեսչության ղեկավարի հրամաններով (ցուցումնագրերով) և արտացոլվում են խաղաղ վիճակից զորքերի ու ռազմական կառավարման մարմինների ռազմական դրության բերման ու զորքերի համալրմամբ՝ բարձր աստիճանների մարտական պատրաստության բերման պլաններում,

• *հաստիքային ռազմական տեխնիկայի և սպառազինության տեխնիկական վիճակը և դրա համապատասխանությունը արդի պահանջներին*: Արդի պատերազմների և ռազմական բախումների փորձը ցույց է տալիս, որ ռազմական տեխնիկական և սպառազինությունը, ինչպես նաև դրանց տեխնիկական վիճակը պետք է համապատասխանեն արդի պահանջներին⁸,

- *անձնակազմի համալրվածության մակարդակը,*
- *մարտական գործողությունների համար ցանկացած տեսակի նյութական պաշարների առկայությունը:*

⁸ Այս մասին ավելի հանգամանորեն տես *Ս. Վ. Պետրոսյան*, Արդի պատերազմներում մարտական գործողությունների տեխնիկական ապահովման բովանդակությունը և զարգացման միտումները: «ՀԲ», 2024, հմ. 3:

Զինված ուժերի ղեկավարությունը սահմանում է մարտական պատրաստության աստիճաններ, որոնք ապահովում են զորքերի (ուժերի) պատեհաժամ անցումը խաղաղ ժամանակից պատերազմականի և կազմակերպված մարտամուտը, իսկ պատերազմի ժամանակ՝ հանձնարարված մարտական առաջադրանքները անհապաղ կատարելու կարողությունը:

ԶՈՒ-ի ղեկավար կազմը դասակարգում է զորամասերն ըստ պատրաստության աստիճանների, սահմանում է միջոցառումների ցանկը, կատարման ժամկետները, մշտական մարտական պատրաստության պահպանման պահանջները, որոնց հիման վրա ռազմական կազմավորումների հրամանատարությունները կատարում են մարտական պատրաստության պլանավորումը:

Տարբեր պետությունների զինված ուժերում գոյություն ունեն մարտական պատրաստության տարբեր աստիճաններ, որոնք մտցվում են հաջորդաբար՝ ամենացածրից ավելի բարձրի անցմամբ, թեև պարտադիր չէ, որ միջանկյալ աստիճանները լրիվ իրագործվեն⁹: Մարտական պատրաստության աստիճանը, որին կազմավորումները հասնում են միևնույն ժամանակ, պետք է ապահովի.

- կրճատված կազմով, կադրային և նոր կազմավորվող միավորումների համար՝ ժամանակին անցում խաղաղ պայմաններից պատերազմականի,
- մշտական պատրաստության ստորաբաժանումների համար՝ ծավալում և զորամուտ ռազմական գործողություններ,
- մարտական հերթապահություն կատարող ստորաբաժանումների համար՝ հանձնարարված մարտական առաջադրանքները անհապաղ կատարելու պատրաստություն¹⁰:

Խաղաղ ժամանակ մարտական հերթապահություն կատարող զորքերը (ուժերը) պետք է լինեն կիրառման համար հնարավորինս լիարժեքորեն պատրաստ: Երբ ագրեսիայի սպառնալիքը մեծանում է, կիրառման համար պատրաստության վիճակի բերվում են լրացուցիչ ուժեր:

Մյուս ռազմական կազմավորումների դեպքում կիրառման համար պատրաստությունը ձեռք է բերվում խաղաղից պատերազմական ժամանակաշրջանի փոխադրելու համար մշակված միջոցառումների իրականացմամբ:

Խաղաղ պայմաններում ցամաքային զորքերի ստորաբաժանումների պատրաստության աստիճանը ցածր է, քանի որ նրանց չի կարելի երկար ժամանակ պահել լարված վիճակում¹¹: Միևնույն ժամանակ, ռազմաքաղաքական իրավիճակով պայմանավորված՝ որոշ պետությունների ցամաքային զորքերի ստորաբաժանումները կարող են ներգրավվել պետության սահ-

⁹ Տես *Օ. Янов*. Оперативная и боевая подготовка Вооруженных сил США. «ЗВО», 2006, № 5, *նաև*՝ «CNN назвал причину повышения готовности на базах США в Европе». «RTVI», 10.07.2024. «Боевая готовность», МО РФ:

¹⁰ Տես «Военный энциклопедический словарь». М., 2007, с. 86:

¹¹ Տես, օրինակ, *В. Г. Нарышкин*. О методах оценки боевой готовности воинских формирований. «Военная мысль», 2009, № 3:

մանների պաշտպանության գործում և գտնվել մշտական պատրաստության վիճակում՝ կատարելով մարտական հերթապահություն:

Հրթիռային զորքերում զորամասերը մարտական պատրաստության բերելու համակարգը ներառում է մարտական մեքենաների, սարքավորանքի և հրթիռների նախապատրաստում և արձակման համար պատրաստ վիճակի բերում: ՀՕՊ-ի ստորաբաժանումներում թռիչքամուտեցման և համակարգերի խոցման գոտում հակառակորդի օդային թիրախների գտնվելու ժամանակը սահմանափակ է, հետևաբար ՀՕՊ-ի՝ հետախուզության և խոցման ուժերն ու միջոցները պետք է գտնվեն այնպիսի վիճակում, որը հնարավորություն կտա հաշված թույլների ընթացքում միջոցները բերելու կիրառմանը պատրաստ վիճակի: Նմանապես որոշվում է ավիացիոն ստորաբաժանումների կիրառման պատրաստության աստիճանը:

Ժամանակակից ՍՌՏ, հատկապես՝ արբանյակային և օպտիկաէլեկտրոնային հետախուզության կիրառման պայմաններում խաղաղից պատերազմական վիճակի անցումը պետք է կատարվի օպերատիվ և մարտավարական քողարկման միջոցառումներով բարձր աստիճանի ծածուկության պահպանմամբ, հակառակորդի համար վատ տեսանելիության պայմաններում, առանց անձնակազմի ու տեխնիկայի կուտակումների, հակառակորդի համար տեսանելի և դիտարկվող տարածքներում շարապյուններով տեղափոխման բացառմամբ, ինչը հրամանատարներից պահանջում է մտքի ձկունություն, նոր մոտեցումների և ոչ ստանդարտ մեթոդների կիրառում՝ անձնակազմի (կառավարման մարմինների) և ՍՌՏ պաշտպանվածության ապահովման պահանջների պահպանմամբ:

Ամփոփում

Հարկ է նշել, որ ապագա պատերազմների բնույթի պարզորոշումը կենսական նշանակություն ունի ցանկացած պետության համար: Խաղաղության և պատերազմի միջև սահմանների ջնջումը, ռազմավարական նպատակներին հասնելու համար ոչ ռազմական ու ռազմական մեթոդների հիբրիդային օգտագործումը պահանջում են պետության ազգային շահերի դեմ ուղղված մարտահրավերներին և սպառնալիքներին արձագանքման անհամաչափ միջոցների մշակում ու կատարելագործում:

Ռուստի այսօր և միջնաժամկետ հեռանկարում ռազմական գիտության և ՋՌԷ-ի կառավարման մարմինների հիմնական խնդիրը պետք է լինեն ռազմական կազմավորումների մարտական գործողությունների նոր եղանակների մշակման ուղղությամբ շարունակական նպատակային հետազոտությունները, դրանց արդյունքների գործնականացումը ու գիտական հիմնավորումը, ինչպես նաև դեկավար փաստաթղթերում, ռազմակրթական ուսումնական հաստատությունների ուսումնական ծրագրերում և զորքերի օպերատիվ ու մարտական պատրաստման պրակտիկայում ներառումը:

ТРЕБОВАНИЯ К БОЕВОЙ ГОТОВНОСТИ, ПРЕДЪЯВЛЯЕМЫЕ С УЧЕТОМ ХАРАКТЕРА ВОЙН

*А. Ш. МАНВЕЛЯН, полковник запаса, старший ученый-аналитик
Центра исследований оперативного искусства НИУО МО РА*

РЕЗЮМЕ

В последние десятилетия значительно обострилась борьба за сферы влияния и ресурсы, что повлекло за собой возникновение новых и усиление прежних угроз военной безопасности государств. Вместе с тем исключительно быстрыми темпами качественно совершенствуются средства вооруженной борьбы, порождая новые формы и способы их применения. Вследствие этого повышаются требования к способности войск в установленные сроки начать боевые действия и в ходе их успешно выполнять возлагаемые на них задачи, даже если эти войска не вовлечены в боевое дежурство.

Главными условиями обеспечения постоянной высокой боевой готовности являются: уровень боевой готовности личного состава; уровень морально-психологического состояния военнослужащих; уровень слаженности и сплоченности воинских коллективов; факторы окружающей среды, как то: международное и общественное мнения, местное население, противник, личный состав своего подразделения, геоклиматические и технико-технологические условия; готовность командиров и штабов к предстоящим боевым действиям; техническое состояние штатных ВВСТ и их соответствие современным требованиям и т. д.

Таким образом, основной задачей отечественной военной науки и органов управления ВС на сегодняшний день и на ближайшую перспективу должны быть последовательные целевые исследования в области разработки новых способов и форм боевого применения военных формирований, трансформация их результатов в сферу прикладных наук и научное обоснование, а также их включение в руководящие документы, в образовательные программы военных учебных заведений и практику боевой и оперативной подготовки войск.

COMBAT READINESS REQUIREMENTS MADE WITH A GLANCE
AT THE NATURE OF WARS

A. Sh. MANVELYAN, Colonel (Res.), Senior Research Fellow, Center for Research on Operational Art, NDRU, MOD, RA

SUMMARY

In recent decades, the struggle for spheres of influence and resources has significantly heightened, which has led to the emergence of new and intensification of previous threats to the military security of states. At the same time, the means of armed struggle are being qualitatively upgraded at an exceptionally rapid pace, engendering new forms and methods of their use. Hereupon, the requirements for the capability of troops to begin combat operations at a stated time and during them successfully carry out the tasks assigned to them, even if these troops are not involved in combat alert duty, do increase.

The main conditions for ensuring constant high combat readiness are: the level of personnel combat readiness; level of servicemen's moral and psychological state; level of coherence and cohesion in military staffs; environmental factors, such as: international and public opinions, local population, the opponent, friendly unit personnel, geoclimatic and technical and engineering conditions; the commanders' and headquarters' readiness for upcoming tactical operations; serviceability status of authorized Armaments and Military and Special-Purpose Equipment and their up-to-dateness, etc.

Thus, the main task of domestic military science and military administration bodies as of today and for the near-term perspective should be consistent goal-oriented efforts in the sphere of the development of new methods and forms of tactical employment of military formations, transition of their results into the field of applied sciences and their scientific rationale, as well as their inclusion in guidance documents, in educational programs of military-training schools, and the practice of combat and operational training of troops.